

Töleg / hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 22 января, 2025

Töleg / hekaýa TÖLEG

Adamsy pahyr dünýeden gaýdansoň, alty çagasy bilen galan Annasoltan eje, küreksiz gaýykly akmaz kölüň içinde galyp, kenardan dalda gözleýän ýaly, umytly gözlerini uzaklara dikip otyrды.

Birdenem ol kimdir biri bilen dert egşişip gürleşýän ýaly:

– Hawa, hawa. Ot üstüne ot boldy. Erte güneşi çоýmasa, öýle güneş neýlesin, uruş sözünde galan ýürek odyň öçmänkä ýene ot guýuldy.

Eý Biribar Huda, özüň gowy bilýänsiň-dä. Ene atamyň mährinden ganmak nesip etmedi. Ýeri, muňa näme diýeýin?! Hiç zada ýaraman ärim dulumda ýatsa-da kaýyldym ahyryn. Nä şükürligem-ä etmändigim.

Bularyň gowy häsiýetli ardana, ala sygyrlary maňlaýlaryna süýt-gatyga mätäç etmeýärdi (sagylýan wagty ota-da güýmenmän sagdyryp duran häsiýetli sygyra „ardana» sygyr diýilýär).

Gün-güzeranlarynyň ýukalygynyň sepini bildirmän ýyla bir göleläp durdy.

«Ozalam-a ýyndam atdy welin, gamçam urulaýdy» – diýleni boldy.

Emgege sebäp bolan bir gün sygyrlary sürüden dolanyp gelmedi. Ogullarynyň birini çopanyňka habara ugradyp, özem gijäň içinde köçäň itlerini örüzip giç ýassynlar zordan özüni öýe atyp, gyşaran ýerinde çay çörekden bazar çagalary bilen uklap galdylar.

Ertesi irden umyt bazary saýyp, sygyrlaň sürä gitmek üçin ýygnanýan ýerine geldi. Uç çykmany. Çopan hem sürüni kömekçilerine tabşyryp sygryň gözlegine çykdy.

Her halda bendäň bereni dadymlyk-da bolsa birbada goňşy okaralar bulary süýtsiz-ä goýmady.

Sygry welin, alan ogry, gören Taňry boldy. Ondan bäri üç aý geçdi. Habar-hatyr bolmady.

Obalarynda barjamly, mally adamlaryň sagyp içerine göleli

sygyryny hödür edenlerem boldy.

Annasoltan eje:

– Amanat jan üstüne amanat maly nädip saklaýyn – diýip almady. Süri örüden gelen çagy köçeden geçip baryan sygyrlary çagalary bilen garşylap, geçip gidensoň öýe girip, ýene-de her günü ýyla dönen iki aýy geçirdiler.

Bir günem agşam şamlyk iýip otyrkalar salam berip, çopan adam işikden geldi.

– Amanmysyň, hä, çopan ýüwüriji, senmi?! Ýagşy ýigit aş üstüne geçiň ýokary – diýenden, oglanlaryň ulusy ýer berip töre geçirdi.

Owalam müýnli halyna näme diýjeginem bilmän, görkezilen ýere geçip, öňünde goýlan unaşly şakäseden birki çemçe içdi. Tagam iýlip, çopana aýat-töwir etdirip, gap çanaklary ýygnalansoň özüni rastlan çopan:

– Annasoltan eje, meň-ä siz bilen maslahat edeýin diýip geldim!

– Gelen döwlet ýüwüriji, aýdyp oturyň!

– Aýtsam, şol sygyrly mesele böwrüme ünji bolup dur. Indi onuň tapylmadygy boldy. Çagalarym bilen geňeşip, şol sygryňyzyň öwezini dolmakçy bolduk.

Ertir mal bazaryna baryp, halan göleli sygryňy sagyp görüp alyň. Bahasy bilenem işiňiz bolmasyn. Özüm tölärin.

Çopanyň bu kararyna garaşmadyk Annasoltan eje ýüzüni, ýere bakyp owasy gözýaşdan dolan gözlerini zordan gizläp:

– Çopan ýüwüriji! – diýdi-de sandyrap çykan sesini pessaýladyp:

– Tölegli gürrüňi goýalyň. Ýatakda ölüp çykan malymyzam boldy. Nesibesi aýrylaşsa çäre bolmaz.

Çopan:

– Beý diýmäweriň! Özümem ýetim ulalamsoň bu zatlara aklym çatýar. Baş aýlap iýenim inime siňmedi. Menem arkaýyn bolaryn. Meň malym ýiten eken-dä, bolýa diýäýiň!

Annasoltan ejäň gözünüň öňünde uruşdan gaýdyp gelmedik iki sany «garasy garadagym», biri uzyn beýlekisi kelteräk çynar boýly, yrgaý ýaly çeýe, iner güýjine giren doganjyklarynyň,

«Sag bol jigimjan, bizi gaýgy etmäň, basym geleris» – diýen sözleri, çopanyň soňky sözlerini eşitdirmän basyp alypdy. Çopanyň ýene nämeler diýenin-ä bilenokdy weli, onuň dymyp oturansoňrazy bolandyr öýdüp:

– Onda men-ä turaýjak – diýip, ýerinden gozganany hem şoldy welin, aýgytly karara gelen Annasoltan eje:

– Saklan, çopan ýüwüriji! Sen meniň bir soragyma jogap ber. Onsoň men siziň maslahatyňyza geleşin.

Çopan:

– Gulak asýan, ýeňňe!

– Aýtsam, sygrymyň sürüden dolanyp gelmeýşi ýaly, çynar boýly iki doganym uruşdan dolanyp gelmedi. Men şolary kime töletmeli, hä?!

Üstünden dag opurulyp gaýdan ýaly, çopan iki dyzyna çöküp, lampa oturanyny duýman galdy. Bu okgunly sözdenem beter, Annasoltan ejäniň gara geýnen

otlukly keşbi ony hasam aljyratdy. Ozalam çöpi köze degip duran biçäre enäni özi diýip, özi köşeşäýmese, gorkudan gözlerini tegeläp duran çagajyklarydyr çopanyň edip biljek çäreleri ýokdy.

Onuň:

– «Pylan ýurtda jaýlanypdyr» diýen habaryny alybam idelmedik doganjyklarymdan sygyr idegli boldymy indi?!

Ýok, ýok. «Gor biter, gor ýiter» diýlip, ýöne ýere aýdylmaz-a janam – diýen sözüne, ozalam ýarym göwün çopanyň ses edip aglasy geldi. Ejeleriniň bolşuna gözlerini tegeläp duran çagalara nebsi agyryp çykyp gitdi.

Annasoltan eje çopanyň gideninem duýman ahyry köşeşip, çagalarynyň ýerini salyp, körpe gyzjagazyny bagryna basyp uklap galdylar.

Ertesi ir bilen namazyny okap daş çykanam şoldy welin:

– Salamalik, Ejegyzyň ejesi – diýip, çopanyň aýaly geläýdi. (Oba gelinleri onuň körpe gyzynyň adyny tutup Ejegyzyň ejesi diýýärdiler.)

– Amanmy Hajat, geleweriň!

– Geleniň bar bol-a! O näme üçin çopan ýüwürijiňi agladyp goýberipsiňiz?! Dünýe malyny bereňde-de doganyň ornuny tutmaz.

«Ykbal bilen uruş etmäň» diýip, atam pahyr otursa-tursa aýdar ýörerdi. Seniň o tutjak bolýan hakykatyň çagalaryň agzyna çalar ýaly aş gatygyň ornuny tutmaz.

«Mertlerçe utmany başaran utulmany-da başarmalydyr. Şuny şo gelne aýdyň» diýip, obaň mollasy çopan ýüwürijiňe sargap goýberipdir. Siziň ýanyňyzdan gaýdyp geldi-de, maslahat sorayyn diýip, molla agaň ýanyna baryp geldi. Ýör geýin. Sähetlije gün alyp geleli!

Annasoltan ejä molla aga aýtdy diýensoňlar aýdara diýere zat galmandy. Ol agraslyk bilen uludan demini aldy-da:

– Hormatyňyza Alla ýalkasyn, azara galmaň! Alla hor etmesin! – diýdi-de, öz işi bilen bolyberdi.

Şol gün ikinjin ara eşegini otdan ýükläp öýüne gelse, öňki sygyrynyň daňylýan ýüpüne ýaşajyk göleli sygyr daňylgy durdy...

Aşyr Salyh ogly. Hekaýalar